

Inserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat.

12 " " " " 2 "

15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
ce za primerno zmanjša.

Rekopisi

se ne vračajo, nepravilna
pisma se ne sprejemajo.

Narodno prejemna opravila
(administracija) in ekspedicija na
Dunajski cesti št. 15 v Medija-
tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gi. — kr
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gi. 40 kr
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Rečno ulice
št. 5.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Wurmbrandov predlog.

Ko bi bil samo grof Wurmbrand tak predlog staval, proglasiti nemščino za državni jezik, ne bi se mi nič čudili, ampak rekli bi, da mora to biti sanjač, ki faktilnih razmer čisto nič ne pozna; da pa tak predlog podpira cela nemško-liberalna stranka, temu se v resnici čudimo, ker ne moremo umeti, kako zamore ta stranka tako zaslepljena biti, da si s takimi predlogi svoj lastni grob koplje. Zanimivo in veselo znamenje je to za nas, ker vidimo, da se nam ustavaške vlade še ni kmalo bati, kajti če nemško-liberalna stranka hoče na podlagi sile in nemške hegemonije do državnega krmila priti, potem vemo, da ne bodo prišli do tega, in če pridejo, ne bodo dolgo vladali. Ako bi bili nemško-liberalci politični, morali bi Slovanom še več obetati, nego jim Tassfe dá, potem bi znali še na vrhunec priti; s takimi predlogi pa, kakor je Wurmbrandov, razširjajo le prepad med sabo in med nami. Ti ljudje se nečejo ničesa učiti, oni ostanejo pri svoji trmi, in pri svojih predsodkih, da je Avstrija nemška in da mora nemška biti. Oni ne pomislijo, kakor je tudi že „Presse“ dobro omenila, da se hegemonija nemškega jezika in nemškega življa v Avstriji ni naredila na podlagi večje moči in hrabrosti, ne z mečem, ampak le na podlagi ponemčene birokracije in šole. Slovan je smatral nemško šolo za nedolžno reč, da se je pa po uradnih nemški pisalo, to Slovanu sicer ni bilo všeč, vendar je pa pri svoji golobji naturi potrpel in si mislil:

„pišite po nemški, francoski ali španski, samo da mi pravico daste.“ Iz te potrpežljivosti slovanske hočejo zdaj nemško-liberalci skovati oeko pisano pravico do hegemonije. Ali ni to smešno? Češko kraljestvo ima take pravice, kakor Ogersko; zakaj pa bi potem še Madjarom ne nakladali nemškega uradovanja? Nemško-liberalci pravijo, da ni mogoče drugači vladati, če ni samo eden državni uradni jezik. Ti ubožčki Avstrije niti ne poznajo! V Galiciji se uraduje poljski, v Dalmaciji hrvaški, v Primorju italijanski, in vendar država ne razpade; po teh deželah tudi drugačno uradovanje mogoče ni; pomisliti pa je, da je tudi Ogerska in Hrvaška pod našim cesarjem, in tam se uraduje madjarski in hrvatski. Zdaj imamo tedaj že te uradne jezike: nemškega, madjarskega, hrvaškega, poljskega in laškega, in potem hočejo še o enem samem uradnem jeziku govoriti! Ali mar mislijo, da se bodo vsi ti narodi uklonili še kedaj pod jarem germanizacije?

Kakšni bi bili nasledki, če bi se izvršil Wurmbrandov predlog, to nam ne more biti neznano, saj smo to že okusili. V praksi, dejansko je bilo pri nas od nekdanj tako, kakor si grof W. želi: da je bila nemščina državni jezik. Vsled tega so ljudje zahtevali nemške šole, ker ni mogel državne službe dobiti, kdor nemški ni znal. Kdor pa službe in denarja nema, tudi nič ne velja, zato se je vsak zaničeval, kdor nemški ni znal, vsa inteligencija je od naroda odpadla, otroci so se ponemčevali v šolah, da bi potem pri vojaki in sploh

v življenji lože izhajali, slovenski jezik moral se je skriti v hribe in kmečke kočje in cerkev — in vse to le zavolj nemškega državnega jezika!

Ta predlog, ki ga zamore tacega le kak nemški Štajerc staviti, ponižal bi, ako se izvrši, nas Slovence, Čeha in druge prizadete narode v vrsto sužnje, državljanov druge vrste, uničil bi celo našo narodnost. Zavolj tega bi se šole še bolj ponemčile, družba bi postala še bolj nemška, Slovan bi ne bil človek, dokler bi nemški ne znal, zato bi se vsak požuril, da se tega edinozveličavnega jezika nauči. Žalostne razmere, kakor jih je naš narod že preživel in okusil; in te hočejo nazaj poklicati! Proti koncu 19. stoletja, zdaj ko so se osvobodili Srbi in Bolgari, ter imajo svoje lastne države, kjer je v časti slovanski jezik in slovanska svoboda, zdaj hočejo nas avstrijske Slovence zaničevati! Bolgari in Srbi so v kulturi in civilizaciji še daleč zad za Čehi in Slovenci in vendar imajo samostojnost, narodni jezik in prost razvitek; Čeha in Slovence pa bi grof Wurmbrand uklenil v večno sužnjost, odrekel bi jim pravico do svobodnega razvitka, do narodnega jezika! Čudno, da nekteri še zdaj ne vidijo, kako Slovanstvo na dan stopa, kako se dviga in kako raste v vseh ozirih, ki še zdaj ne vidijo, da slovanskega duha ne more več ukrotiti nemška birokracija, kakor ga je krotila nekdanj!

Osoda Wurmbrandovega predloga nam je sicer že naprej znana. Mi ne dvomimo, da bo po večini zavržen. Vendar nas žali že to, da

Bankovčar.

Dogodba na sodnijske spise naslonjena.

Skaženo — zakaj?

(Dalje.)

Zdaj ko smo videli, kako se Albini godi in da Janeza nič kaj ne pogreša, gremo lahko zopet za Janezom v R. Najdemo ga v znani obleki laškega juda, kakor smo ga videli na Dunaji, v sobi najboljšega hotela v pogovoru z neznanim gospodom, ktere ga je bil poslal Levi, da dovrši sklenjeno kupčijo. Sama sta, toraj tudi njun pogovor ni za javnost; čemu bi pri ključavnicah poslušali? saj vemo, da računata in določujeta ceno blaga na ladiji.

Ladija je bila namreč došla dan po prihodu poverjenika Levijevega. Poveljnik (kapitan) je bil dobil od trgovca z Napolja naročila, prodati vse blago, in natančne pogoje, kako se ima to goditi. Brž ko bo ladija izpraznjena, naj se odpelje iz R., a do tje skrbi, da vse ostane kolikor mogoče skrivno, ker le pod temi pogoji je vse blago kupljeno. Prejemši denar v avstrijskih bankovcih naj kar tiho odjadra.

Ker je kapitan vse to nadrobno že v rokah imel, Janezu ni bilo treba veliko dokazov,

da je on od vlade pooblaščen kupec. Levijev pooblaščenec ni prišel v poštev, proti njemu se je Janez včel že kot gospodar ladje in kapitan temu tudi ni nič ugovarjal, ker nemškega pogovora ni razumil nič bolje, ko Dunajčan laškega med njim in Janezom. Vse je bilo toraj sklenjeno in določeno, da se ima izvažanje blaga na suho pričeti brž, ko bodo opravljene navadne reči s policijo. Polovico kupnine v avstrijskih stotakih je bil Janez že prej odštel kapitanu.

Janez in Levijev poverjenik se po vsem tem podata zopet na suho in tu se je vršila v pogodbi izgovorjena glavna reč: Čez pol ure je imel Janez v žepu 100.000 gid. iz plačanih v zlatu; to je bila namreč prva polovica določene kupnine, ravno toliko je imel dobiti potem, ko bo blago vse na suhem. Toliko denarja, čeravno v zlatu, je že nekaj kupa, se tudi ne spravi tako lahko kamor si bodi, Janez ga pospravi po malih usnjatih torbicah, kterih celo rajdo nabere na jermen, ki ima podobo pasa. Ta pas brž zadrigne okoli života, da bi pomeril, kako se z njim hodi in če se človeku ne pozna, da ima kaj tacega okoli sebe, da bi poskusil, kako se hodi s toliko denarjem.

Kar stopi v sobo telegrafa pot in po vprašanju, če je on gosp. Pereles, izroči telegram pa gre. Janez hlastno odpre telegram, ga bliskoma prebere, obledi, omshne, se zgrudi na stol, list pa pade na mizo. Berimo ga. A to so nerazumljive nam črke, besede in številke, kaj je neki to, da je Janez, ta mož s kamna, jekla in ledu tako poparjen? Zdaj skoči naglo kvišku, pobere list in bere vnovič, pa že na pol glasno, da tudi naša ušesa doseže:

„Albina vzela zvitek blaga, menjala pri bankirji. Največa nevarnost. Jaz bežim. Bežite kamorkoli, le sem ne!“

Mi že uganemo, da je to telegram direktorja tasta; če bi tega sami ne uganili, Janez bi nam gotovo ne povedal, kajti on raztrga list na drobne kosce, potakne nekaj najpotrebnejše robe po žepih, se dobro obleče, gre s sobe, zaklene, naroči hišniku, da če bi kdo prišel prašat po njem, naj le pové, da bo kmalu zopet domá, in nenavadno hitrih korakov gre proti morju. Tam se dolgočasi več voznikov s svojimi čolni in nadlegujejo tuje. Nič nenavadnega ni, če kdo skoči v tak čolniček in se dá voziti po morji, toraj tudi za Janezom nihče ne gleda, ko se odpelje.

V tem, ko voznik veslja, vzame Janez iz

je sploh tak predlog v naši zbornici mogoč; napolauje nas z zamrzo do tiste prej takozvane ustavoverne stranke, da se ona predrzne, take predloge podpirati, da ona ne odjenja od svoje trme, ampak Slovane smatra kot čedo ovac, ktere striči je njena prirodjena naloga.

Pri vsem tem nas pa tolaži misel, da stranka s takimi nazori ni zmožna za vlado, in da se le pred celim svetom smeši.

Vaške šole na Ruskem.

V ozki dolini, okrog in okrog obkopljeni s pogorjem, leži mala ruska vas, v katero vvedem čitatelja. Kakih trideset nizkih, lesenih hiš je tu, raztresenih po obeh straneh uličnih. Na zunaj te hiše niso posebno lepe, majhna imajo okna, a še ta so vsa zmrzla. Tu in tam ni celo mogoče spoznati, kje se vije pot; kajti sneg je tu tako visok, da sega do kočnih streh. Je-li na tem bednem kraju tudi šola? Je-li mogoče otrokom jo obiskavati vsak dan? Bil sem nemalo osupnjen, ko zvem, da je šola na tem kraju; da, ravno zima je ruskemu otroku jedina doba za obiskovanje šole. Učitelj se tudi navadno najema za zimske mesece; po leti pa je večina vaških šol zaprta.

Vaške šole na Ruskem so dvojne vrste „zemske“ in „samoredne.“

Zemske ustanovila je vlada pred trinajstim leti; vzdržujejo jih z doneski posestnikov premožnih in vaških občin. Te šole so pod vladnim nadzorstvom. Tu se uče otroci čitati, pisati, računati, zvedo tudi nekaj iz stare zgodovine cerkve pravoslavne; zemljepis in zgodovina kakor tudi prirodoslovje se ne predava. Učitelji imajo plače ubogo malo, nič posebnega stanovanja; sploh tudi ne pridejo mnogo v dotiko s tujimi ljudmi. Vsak ruski vojak, ki se more izpričati, da je obiskoval nekaj let tako šolo, služi pri vojaci mesto šest let le štiri.

Šolo druge vrste ali kakor bi jih mi imenovali „narodne“ si vzdržavajo ljudje sami. Nimajo pa te šole nikake podobnosti s šolami državnimi, a v navadi so že od starih dob. Začenjajo se na zimo, a poletijo zaprte. Učitelji v teh šolah so cerkveniki, dosluženi vojaki, mladi kmetje, ki so se izučili na zemski šoli a tudi — in to je čudno — take ženske,

ki pekó hostije za cerkev. Tako šolo obiskuje navadno kakih dvajset, štirideset otrok, a po tem je tudi določen učitelju dohodek. Ženska, katero smo prej omenili, ki navadno poučuje v domu svojem, zasluži po 60 kopejk, če ubije otrokom v glavo abecedo rusko, zopet 60 kopejk, če jih nauči čitati nekaj molitvic. Ako jih tudi nauči pisati, zasluži rubelj; s tem pa je tudi njena vednost pri kraji, zato se otroci ne uče računanja. Vsa šola toraj, ki traja kake dve, tri zime, stane za jednega otroka okoli dvanajst rubljev razen malih drugih darov, kakor so jajca, mleko, kolači itd. Če ni učitelj domač človek ali še nima svojega doma, najamejo mu sobo za nekaj rubljev za celo zimo, a šolarji morajo mu nositi sproti drv. V sobo postavite se dve klopi, ker so čitatelji in pisatelji razdeljeni. V šolo morajo priti zjutraj ob 7, a iz šole gredo še le ob 8 zvečer; v odpočitek ste jim dovoljeni dve uri. Kaznujejo prestopke s palico; 15 udarcev dobé za navadne napake, a za večje 20 do 30. Ni tedaj čuda, da so obrazi otrokom blede in nagrbnčeni, kakor bi bili že postarni možje. V nekterih krajih so kmetovalci tako revni, da ne mogó najeti posebne sobe za šolo, zato je šola danes pri tem, jutri pri onem gospodarji, tako da je zaporedoma po vsi vasi. Od dne do dne ubira jo učitelj s steklenico črnila in nekterimi knjigami pod pazduho od hiše do hiše, za njim pa se drvi cel roj rusolasih otrok. Učitelj je to, kar otroci, večidel kruh in krompir. Na šolske knjige pazijo pa zelo, kajti mlajši podedujejo jih od starših; odkod pa tudi hoče vzeti ubogi vaščan denarja za knjige! Bog, da ga ima za kruh in za sol! Tudi peresa dobe otroci od staršev in črnilo množi se, kakor dolgo je mogoče z vodo. —

Soba šolska je navadno temna in nizka; po stenah razobešene so razne podobe svetnikov. Okrog zidu so ozke klopi, a v kotu je velika miza. Na klopih kakor tudi na peči napravljajo si domači postelje. Mislimo si še k temu izdolben panj, v katerem pripravljajo kruh za peko, nekaj sekir, motik in drugega orodja, in imamo po malem vse, kar se nahaja v sobi, v kateri razklada učitelj vednosti svoje učencem. Šolarji pa tudi ne smejo biti na poti domačim pri njih opravilih; kajti malo se briga gospodinja za šolarje, ona dela svojo

žepa listič in zapiše nekaj ná nj, ga zvije skup in zalepi. Ko je to storjeno, se dá na samotnem kraju postaviti na suho, plača mornarja dobro, mu izroči list in reče:

„To oddajte za gotovo še danes kapitanu one ladije. Tu imate za pot en zlat, drugega dobite, ko mi jutri zjutraj prinesete odgovor ali marveč poročilo, kaj se je zgodilo z ladijo, ko je kapitan ta list prebral.“

Mornar se do tal prikloni in se pridruži „ekscelenci“, da bo vse natanko opravil. Janez se ne meni dalje zá-nj, marveč hiti v grmovje in ko čez nekoliko časa ven pride, je ves premenjen, čisto nov človek, vsak bi mislil, da je to vse drug človek. Kaj je v samotni kotli počel, je njegova skrivnost, mi nismo ogleduhi, da bi hodili za njim. Vidimo ga le, kako koraka po samotnih stezah kvišku, dospevši na vrh pa se vstavi in gleda v primorsko lukó.

Tam doli je v tem že vse nekako živo, čolnichi švigajo sem in tje, in kaj? ali je res? ali Janez dobro vidi? Če niso možje, ki s čolnicem vstavijo Janezovega voznika, vračajočega se od ladije, kjer je menda oddal pismo, — policaji, pa Janez več takih mož ne pozná.

„Zadnji čas, da sem odrinel in storil, kar

sem storil“, prične mrmrati sam seboj; „kar ima biti spravljeno, je, mislim, dobro zavarovano pred mokroto in golaznijo. Zdaj pa le urno pod noge, da prej ko mogoče pridem čez mejo. Kapitan bo z ladijo tako popihal, ne mara še dunajskega juda primejo, češ, da je on meni dal bankovce. Haha, ta bo lepa!“

Že v tem govoru je bil Janez spustil se v naglo hojo. Previdno, a vendar ne preveč sumljivo oziraje se krog sebe dospé proti večeru v nekoliko večji trg, kjer sklene prenočiti v eni boljših gostilnic, ker ne more več naprej. Stopi toraj v hišo in praša po sobi, katero dobi. Tu pa že sliši pripovedovati nekoga, ki je z mesta pripeljal se, da so v R. bankovčarjem za petami; enega, juda z Dunaja, so že prijeli, drugi pa, najbrž laški jud, jo je popihal po morji, Bog vé kam. Kapitan ladije, ktereга so hoteli oguljufati, je že odjadral s svojim blagom.

Lahko je misliti, s kakim občutkom je Janez slišal ta pogovor. Najraje bi bil brž šel, pa to bi bilo sumljivo. Da ni vso noč očesa zatisnil, to si ravno tako lahko misli vsak. Zato je zjutraj na vse zgodaj odrinil peš, za naj trga vkrenil v stran, v bližnji vasi najel voz in se peljal naprej. (Dalje prih.)

pot: kuha, snaži po hiši, pestuje otroke, učitelj pa naj gleda, da si ohrani učence pazljive!

Seljakom ruskim so te šole ljubše, nego „zemske“, že zato, ker so tako pri roki a tudi zato, ker se šolarji v kakih desetero mesecih nauče čitati in pisati, potem pa takoj ostanejo lahko doma ter služijo kakih petnajst kopejk na dan. Po leti morajo biti otroci doma, da pomagajo pri delu, ker stareji bratje odidejo na vojaške vaje. Po leti toraj učitelj nima nič učencev, zato ga kmetje najemajo za delo na polji, da si zasluži živež in stanovanje.

Najslabši učitelj pa je doslužen vojak, ker on je navadno zelo surov in bije učence brez usmiljenja. V nedeljo se napije ter dva ali tri dni ne pride v šolo; ko pa se zopet prikaže, začne navadno modrovanje svoje s pripovedovanjem velike vojaške parade, pri kateri je videl samega „belega carja“; pravi o tujih deželah, koder je hodil, o krajih solčno-jasnih, kjer se vzdigujejo palače iz marmorja i. t. d. Otroci poslušajo ga tako pazljivo, da kmalu pozabijo mrzlih, pustih in samotnih krajev, kjer je njih dom, ter se veseli vračajo zvečer k domačim svojim. P.

Nemec Dunajčan — Slovan Pražan.

V Hlas čislo 94. piš neki Slovan iz Prage tole:

Vozil sem se iz Brna proti Dunaju. Oko zrlo mi je po polji moravskem, a duh moj izgubil se je v čase minole; pred očmi bili so mi spomini zgodovinskih dogodkov, ki so se vršili ua teh širnih planjavah. Gledal sem po polji; videl pridne delavce po njivah, bili so marljivi Slovaki. Povsod imajo gospodarji in obrtniki radi pridne delavce; marljivost in delavnost ceni se povsod. S ponosom in zadovoljnostjo govori Francoz o neutrudnih svojih delavcih, in vse bi dal Italijan, da bi izbrisal grdi madež, ktereга so mu pripečatili leni Neapolitanci in Rimci. A na Dunaji — zdi se mi — je drugače; kajti tu je delavni, neutrudni in skromni Slovan, ki dela debelemu lenuhu dunajskemu za košček kruha, kolikor more, v posmeh in zaničevanje. V vozu z menoj bil je imovit Dunajčan. Imel je debelo, zlato verižico pri uri ter mnogo bliščečih prstanov na rokah; po tem zunajnem sodil sem, da to ni kak posebno učen mož; mislil sem si pa, da je kak potomec dunajskih znanih „voznikov“, ki nimajo bolj nujnega opravila, nego zabavljati pridnim Slovacom. Tako se je jel tudi moj potni tovariš norčevati iz delavcev Slovanov, ki so se trudili na polji v hudi vročini; razkladal je sopotnikom, da ti ljudje so potomci zgodovinsko-znanih „Krobotov“, o kterih so znane marsiktere čudne navade. Take budalosti poslušati je težko, a kdor mirno posluša Dunajčana o tem govorečega, imeti mora poseben dar potrpežljivosti in zatajevanja. Kader sliši človek, kako tak duševni revež v strašnem svojem narečji pripoveduje neumne in neresnične budalosti, ki nimajo ne glave, ne nog, pri tem pa si domišljuje, kdo ve, kaj da je, ter zaničljivo pogleduje na vsacega ne Dunajčana, posebno še Slovana, mora biti že zelo utrjen v premagovanji samega sebe. Skušal sem toraj ostati miren, ter dokazati učencem Dunajčanu, da so ti delavci na polji moravskem Slovaki, da „Krobotov“, kolikor meni znano, ni nikdar bilo; da so pa Hrvatje, ki stanujejo v južnem delu cesarstva; a ti Hrvatje nimajo nič skupnega z bajičnim narodom „Krobotov“, kteri žive v spominu Dunajčanov in svetovnih „žurnalih“ ala „Hansjörgl“ in „Kikeriki“.

Narodopisec dunajski me je poslušal pazno, a da bi zakril nevednost svojo, se odreže: „a wos, Krobot und Slowak — tos is pomad und wurst.“

Beseda „Krobot“ je bedakom Dunajskim znak podlosti, breznačajnosti in surovosti. Od kod pač to? Ko je leta 1848 na Dunaji vladala razjarjena druhal ter vvedla grozovlado, ko je moral bežati cesar iz grada svojega, ko so divji ljudje oskrunili bram sv. Štefana, ter se že hoteli polastiti cesarskega gradu, glej, zdaj prikažejo se Hrvatje z banom Jelačićem na čelu, ter ukrote razdivjane čete dunajskih rogoviležev. Drugod bili bi ljudje rešiteljem svojim hvaležni, a navadni Dunajčan kaže hvaležnost svojo s tem, da pri vsaki priliki smeši in grdi Hrvata, da — še imena njegovega ne more pustiti pri miru.

Po tem dolgem vvodu še nekaj besedi. Čitali smo zadnje dni, da je mestni zbor dunajski odložil na prihodnji čas predlog za podporo onesrečenim Zagrebčanom. Morda je tudi ta čin s prejšnjim v neki zvezi, kajti zdi se mi, da je bil ta predlog odložen iz „vzrokov političnih.“ Bog daj Zagrebčanom dobrotnikov takih, ki jim dajo s srcem radovoljnim, kajti kruh, ki ga mi oponašajo in le z nevoljo dajo, je grenak.

Politični pregled.

V Ljubljani 7. decembra.

Avstrijske dežele.

Ministerska kriza se bliža. Z vse hvale vredno močatostjo so stopili češki in slovenski poslanci na noge, in oni nečejo dalje trpeti, da bi minister baron Konrad v Stremayrovem duhu naprej delal, da bi on Slovane ponemčeval in potem še rekel, da je minister sprave in pravičnosti. Kakor znano, je pod Konradom vse pri starem ostalo in uboge deklice, ki še komaj govoriti začnejo, morajo se v Ljubljani že nemški učiti, ker je to bojda bolj „nobel.“ Ljudstvo v Ljubljani je čisto zbegano, ker domači jezik se iz šole izključuje, nemškega pa dobro ne znajo, tako da ljudje kmalo govoriti ne bodo znali. Splošna želja je ta, naj se ljudje izobražijo v slovenskem jeziku, da bodo vsaj tega dobro znali, pa dokler bodo vse šole nemške, tako dolgo to ni mogoče. Sramota je, da hribovci bolje in lepše govoré slovenski jezik, ko prebivalci glavnega mesta slovenskega; to pa je čisto naravno, če se pomisli, da se že šest in sedemletni otroci z nemščino ubijajo, in da se jim to kot največa sreča opisuje, če nekaj nemških besedi znajo, pri vsem tem pa pozabijo svoj bogati slovanski jezik in govorijo potem tako priprosto in okorno, kakor otroci na kmetih, bolj zavutih in kompliciranih izrazov pa ne znajo, zato kmet ne more spoštovati meščanskega Slovenca, ker vidi, da še jezika ni popolnoma zmožen. Tako so razmere, dokler nemškutarija trpi; zato smo veseli, da hoče desnica državnega zbora ministra Konrada vreči, ker on neče nič slišati o narodni ravnopravnosti.

Sicer pa je pravi položaj tak, da se celo ministerstvo maje. Taaffe hoče med strankami lavirati in pri tem je tako nesrečen, da „slučajno“ zmirom federalistom škodo dela; večina državnega zbora pa, ki vé, da je ljudstvo za njo, hoče enkrat pokazati, da ima tudi ona nekaj besede, in zdaj se bo videlo, ali je večja eneržija naših voditeljev in sila naših načel, ali pa če je večji strah pred Nemci in pred novo nemško-liberalno vlado. Naša misel je taka, da mi nemamo ničesa zgubiti, in da

bi bilo neumno, če bi mi na gole obljube koga podpirali, ki sam nas nič ne podpira, ampak rajši naše sovražnike pita in goji.

Vnanje države.

Pravljice o sovraštvu **ruskega** careviča do svojega očeta, cesarja Aleksandra, so večinoma izmišljene in pretirane. To se je pokazalo zadnjič, ko sta cesar in carevič skupaj v cerkvi bila pri materi Božji v Kazanu, znani romarski cerkvi, in tam sta se oče in sin vpričo ljudi objela in poljubila.

Bizmark, ne zadosti, da je državni kancelar, minister zunanjih zadev in minister kupčije, — on hoče zdaj še finančni minister postati, da bo izvedel svoje gospodarske reforme. Če se mož prav moti, če prav nič ne doseže, vendar je velike hvale vredna njegova podvzetnost, njegova eneržija. On celo Nemčijo v srcu nosi, on za vse skrbi, in ministerske službe prevzame sam, kjer je pomoči najbolj treba; takega moža je treba spoštovati!

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 7. decembra. (Ministerstvo. — Večina državnega zbora. — Premembe vojne postave. — Zemljišni in hišni davek. — Oderuška in pa žganjarska postava.) Včeraj se je med poslanci razširjala novica, da hoče grof Taaffe odstopiti. Pa zdela se mi je tako malo verjetna, da Vam je nisem hotel telegrafično sporočiti in je danes omenjam le zaradi tega, ker najbolje pojasnuje sedanje politično stanje. Nezadovoljnost je vsestranska, zmešnjave se čedalje bolj širijo, in nihče danes ne vé, kako se bode vse to razmotalo. Ne bi bilo toraj čuda, ako bi ministerskemu predsedniku vpadel pogum, in bi jel misliti na odstop.

Pa dasiravno je nezadovoljnost splošna, zveza med avtonomističnimi klubi ni razrahljana, in kar liberalni listi čenčajo o nevolji Čehov zoper Poljake, ki so dosegli, da je bil Smarčevski in ne Rieger izvoljen za načelnika gospodarskega odseka, in o razdraženosti Poljakov nad Gödelnom, češ, da je pri glasovanju o žganjarski postavi prehitro izrekel, da so bili Poljaki in drugovi v manjšini, so zgolj domišljave dotičnih listov, ki hočejo s takimi lažmi menda srčnoost dajati vstavovercem.

Vlada je razposlala poslancem pojasnilo k premembam vojne postave. Glavne premembe so: 1. Mornarji bodo namesto tri, služili štiri leta, ker se v treh letih ne izučé dovolj, zato pa bodo ostali v rezervi samo 5 namesto 7 let; 2. nekatere premembe glede enoletnih prostovoljcev, zlasti glede medicinskih vseučilišnikov, ki bodo vstopovali kot prostovoljci še le po dovršenem 27. letu svoje starosti; 3. polajšanja za učitelje in bogoslovce; 4. nabiranje vojakov tudi 4. letnika, ne pa samo prvih treh, kakor je bilo dozdej v navadi. Polajšanja za kmetijske posestnike v postavi ne najdemo, pa čujemo, da se bodo zastopniki kmečkih občin tudi za to krepko potegnili.

Gledé vpravne zemljišnega davka imajo poslanci vedne shode, in davkarski odsek je izvolil poseben pododbor, ki bode imel natančno pretresati to vprašanje in odseku poročati. Ravno tako se je sestavil poseben pododbor, da prevdari novi hišni davek, ki bode za kmečke posestnike jako občutljiv in bode pri nas na Kranjskem imel ta nasledek, da ljudje ne bodo dosti čutili polajšanja zemljišnega davka.

V petek pride v državnem zboru v obravnavo oderuška postava. Odsek je določil, da ne sme nihče od izposojenih denarjev več zahtevati kakor po deset od sto, in da bode

vsakdo kaznovan, ki bi hotel več tirjati. Prejšnji minister prava dr. Stremajer pa ni bil zadovoljen s tem, da se v postavi odločno pové, koliko se sme največ zahtevati obresti, ampak da se sodniku prepusti razsodba, ali je kdo zahteval oderuške obresti ali ne. Pa s tem bi ne bilo ljudem nič pomagano, le sodnik bi prišel v zadrego s svojo vestjo in z opravičevanjem oderuhov. Tudi sedanji pravni minister Streit je v dotičnem odboru, ki ga je bil Lienbacher samo zato sklical, da izvedó ministrovno mnenje, zgovarjal stališče svojega sprednika in rekel, da vlada prej omenjeni določbi postave ne bi mogla pritrditi. Vendar pa mislimo, da bo večina sprejela oderuško postavo po načrtu odsekovem, ker bi po izreku praktičnih in prav veljavnih sodnikov le malo ali nič ne koristila, ako bi ne določila, koliko da sme kdo največ zahtevati obresti, ne da bi se mu smelo očitati oderuštvo. Pa taki so liberalci povsod in zmerom; svobodno naj njihovi privrženci, judje, borzijanci in oderuhi ljudi odirajo, naj strašansko bogastvo na kupe spravljajo, davke pa naj le reveži plačujejo, borzijanci in kapitalisti pa naj ostanejo prosti davščin. Vsaj tako le si moremo tolmačiti, izjave liberalnih listov, kterim ni nič kaj po volji, da hoče novi denarni minister tudi borzi naložiti davek.

V petek pride na vrsto tudi obravnava o resoluciji, ki so jo Poljaki sprožili pri žganjarstvu. Ako bi hotla vlada tako kakor na žganje tudi na vino in pivo naložiti davek, bi bilo to velika škoda za vinorejce in marsikdo bi raje pustil vinograde ter jih z drugim rečmi obsadil. Tak davek bi bil toraj državi bolj na škodo kakor na dobiček, zato pa po naši misli noben denarni minister in nobena vlada ne bi hotla vpeljati takega davka. Resolucija od Poljakov nasvetovana pa tega tudi ne zahteva, ampak le vladi priporoča v predvarek, ali bi ne bilo prav, od vseh pijač zahtevati poseben davek kakor od žganja. Zato ta resolucija nima posebne važnosti in bodo Poljakom na ljubo Čehi in tudi drugi poslanci zánjo glasovali. Zdelo se mi je pa potrebno to razložiti, ker bodo levčarji gotovo zopet kričali, da se desnica ne zmeni za ljudske koristi. Ko bi hotla vlada pomnožiti silne davke, ki jih vino že zdaj ima, se bode pač pokazalo, da se poslanci znajo potegniti za blagor in potrebe našega ljudstva.

S cer pa današnji listi poročajo, da tudi Poljaki kakor naprednjaki ne bodo glasovali za žganjarsko postavo.

Iz Gorice 8. dec. (V pomislek družbenikom „Sloge.“) Sv. Oče papež Leon XIII. so se v svoji zadnji encikliki — pisma na vesoljni katoliški svet — tako milostljivo in ginljivo spomnili vseh Slovanov, kakor do zdaj nismo še doživeli. Vpeljali so namreč v sv. cerkvi praznik sv. Cirila in Metoda na dan 5. julija vsakega leta z namenom, da bi ona dva „Aposteljna Slovanov“ sprosila pri Bogu našim bratom razkolnikom milost vrnitve v sv. katoliško cerkev. To djanje sv. Očeta papeža za povrnjenje toliko in toliko milijonov naših bratov Slovanov v naročje sv. katoliške cerkve je silno velike važnosti, ker kaže, kako sv. cerkev, preganjana od Romanov in Germanov, nagiblje svoje blagre rodu slovanskemu.

Vsi pravi katoličani celega sveta se tega veselijo, tudi divjaki v Ameriki, pri kterih mnogi naši bratje kot misijonarji delajo v Gospodovem vinogradu; — bi li ne bilo spodobno in po dolžnosti, da bi tudi Slovenci, ki so edini od vseh slovanskih vej, vsi otroci sv. katoliške cerkve, se tega radovali, t. j. to

svoje veselje v hvaležnosti do sv. Očeta po svojih političnih društvih, kolikor nam naše državne postave dopuščajo, kako izrazili?

Jaz mislim, iz cerkvenega in političnega stališča je dolžnost to storiti. Iz cerkvenega stališča zato, ker, čeravno se sv. cerkev v našo radost vedno množi, se bo ona, ako se želja sv. Očeta dopolni, s številom blizo do šestdesetih milijonov na enkrat pomnožila, ker naši bratje Rusi, če vstopijo, ne ustopijo posamezno, temuč sceloma, cel narod na enkrat! Ne mora li zavoljo tako velikega upanja, katero so nam sv. Oče papež z omenjeno encikliko obudili, vsakega pravega katoličana posebna radost prešiniti? Koliko več pa nas, ki smo Slovani. Nismo li zavoljo tega kot katoličani dolžni sv. Očetu posebno se zahvaliti? S političnega stališča pa zavoljo tega, ker kakor Slovani, čeravno najmanjša veja debla slovanskega, moramo gledati, da smo v moralni vzajemnosti z našimi brati Slovani. Kaj hočemo mi njim ponuditi in dati, da jim svojo ljubezen skazemo? Morda bogastvo naše literature? ne, ker v tem smo siromaki. Kar pa zamoremo, je, da svojo ljubezen in radost skazujemo nad tem, kar se za njih dušno in telesno blagostanje godi ter molimo, da bi se oni spet povrnil v naročje sv. katoliške cerkve, iz katere so pred mnogo stoletji po hudobiji in zvižaci izstopili.

Zatorej predlagam to svojo željo v pomislek družbenikom „Sloge“ in drugih krščanskih društev. Neduhovnik.

Domače novice.

V Ljubljani, 7. decembra.

Slovenčevim prijateljem.

„Slovenec“ je v štev. 133 bralcem naznanil, da se bode vsestranska želja naročnikov spopolnila, ker se je sklenilo, da „Slovenec“ postane dnevnik prej ko mogoče.

Zato „Slovenec“ danes ponavlja kot poziv, kar je bilo pred kratkim časom izrečeno kot želja; tedaj prosil in vabi, da se gospodje nemudoma pri opravištvu oglasijo, kateri hočejo dnevnik kot ustanovitelji podpirati.

Z združenimi močmi in požrtvovalnostjo se bode lahko izvršilo, kar se je toliko časa želelo in zdaj začelo. Brez tega dvojnega, se ve da, bi bilo vse besedovanje zastoj.

(„Kaltenegger gre!“) To je ves včerajšnji dan šlo po Ljubljani od ust do ust, ker je že v četrtek zvečer bilo telegrafirano v Ljubljano. Priti ima na Dunaj na Gödelnovo mesto. Če je to res, — prav iz srca srečno pot in da bi se nikdar več in nikjer ne videli! — Saj je pa tudi že zadnji čas, da gre ta glavni steber vse nemškutarije in kljubovanja sedanji vladi na Kranjskem, če se ima spleh kdaj nam kaka milejša doba vsaj pokazati.

(„Brencelj“ št. 10) je prišel v četrtek na svitlo in je že razposlan. Kogar je pičil, ga bo hudo bolelo, ker ta pot je posebno nasajen.

(Peter rokodelčič.) Poučna povest odraslejši slovenski mladini. Prosto na slovenski jezik preložil Ivan Tomšič, učitelj na c. kr. vadinici v Ljubljani. — Tako se imenuje najnovejša knjižica za našo slovensko mladino, ki je ravnokar prišla na svitlo iz Klein in Kovačeve tiskarne. Knjižica ima spredaj prav lečno podobo Petra rokodelčiča, katerega življenje je v lepi gladki slovenščini opisano na 96 straneh lične knjižice, kakor že naslov kaže, namenjena je ta jako zanimiva povest bolj odrasli mladini, posebno našim rokodelčičem.

In tako je prav! Knjižnica slovenski mladini bode osnovana za malo in tudi bolj odraslo mladino, da bomo imeli berilo na izbor za vsako starost nežne mladine, kakor imajo to že davno vsi drugi narodi. Zatorej podpirajmo marljivega pisatelja in založnika prepotrebnih nam knjižic za našo mladino z obilnim naročevanjem. Pač žalostno je, ako se pisatelj trudi in žrtvuje za dobro in koristno stvar, a naposled mu knjige leže po deset ali še več let v omari, predno jih prodá. Tolika mlačnost do naše slovenske literature ne izpodbuja pisatelja k novemu delovanju, nego vzame mu še to mrvice veselja do dela, kolikor ga je imel. Knjižnica za slovensko mladino v pravem katoliškem duhu nam je potrebna; to gotovo težavno delo je prevzel g. Ivan Tomšič, in dolžnost vsacega pravega rodoljuba je, da ga podpira v njegovem podvzetju. Lanskega leta smo dobili „Dragoljubce“, a letos „Petra rokodelčiča.“ Starši, ki imate otroke, sezite po teh dveh knjižicah, ki se dobivate po 45 kr. pri „Vrtčevem“ vredništvu, kakor tudi pri knjigo-tržcu Giontini-ju in v katoliški bukvarni v Ljubljani.

(„Glasbena matica“.) Odborovo poročilo o delovanju tega društva l. 1879 in 1880, ki je za letom 1874 prišlo zdaj prvič tiskano na svitlo, navaja v prvi vrsti vse do zdaj v 20 zvezkih na svitlo dane pesmi in glasbena dela raznega zadržaja. V 9 letih, kar to društvo obstoji, je to število res lepo in živa priča o marljivem delovanju. Udov šteje društvo 174 — veliko premalo za število v glasbi izobraženih in za njo brigajočih se Slovencev. Vsakako bi bilo želeli, da bi se to pičlo število izdatno zvišalo in bi tako to koristno društvo moglo še obširneje delovati sebi in domovini naši na čast. Predsednik društvu je gosp. Fr. Ravnihar. Premožnja ima „Gl. m.“ 1113 gl. 42 kr. v gotovini in 1299 gl. 88 kr. v blagu. Mi to društvo živo priporočamo in želimo, da bi mu pristopali vedno novi udje. Letnina znaša po 2 gl.

Razne reči.

— Nesreča. Čast. g. idrijski dekan J. Kogej je imel v pondeljek, peljaje se iz Godoviča, veliko nesrečo. Splašil se mu je konj in z voznikom in vozom vred pri cesarkem mostu skočil v 15 sežnjevo globoko grapo, da ste se oba ubila. Gosp. dekana je vrglo na rob ceste, da je tam obležal, a se menda ni veliko pobil. Mrtvega voznika in konja so našli še le drugi dan.

— Kamniška čitalnica priredi besedo dne 12. tega meseca za napravo okleke šolske mladine; s programom: 1. I. pl. Zajec, „V boj“ poje možki zbor. 2. E. Umlauf. „V večernem hladu“, scenerija na 3 citre. 3. Narodna. „Sirota“, dvospev za sopran in alt s spremljevanjem glasovira. 4. E. Umlauf. „Potpouri“, iz opere Faust, za ene citre. 5. P. H. Sattner. „Opomin k petju“, mešan zbor. 6. E. Umlauf. „Brez prenehaja in počitka“, polka za troje citre. 7. „Ena se mora omožiti“. Vesela igra v 1 dejanji. 8. „Stara mesto mlade.“ Vesela igra v enem dejanji. 9. Smešna loterija. V stopnina za ude 20. kr., za neude 50 kr. Večji darovi se hvaležno sprejemajo. Začetek ob 1/2 8 uri zvečer. K tej besedi prav vljudno vabi odbor.

— O poslavljenji aposteljnov slovenskih sv. Cirila in Metoda piše A. D. v Čechu (XII, 277) jako navdušeno namreč: Slovani sklenili so slaviti aposteljne svoje, dati čez tisoč let zopet čast onim, ki so srčno

ljubili otroke Slavine, ki so življenje svoje zastavljali za brate svoje, katerih srce in jeza sovražnikov ni odvrnila od ljubezni do Slovanov.

Praga, središče življenja českega, dostojno je oslavila spomin verovestnikov naših na dan sv. Klementa, ki je bil, dejal bi, „paladij“ sv. aposteljnom na njenih potih. Duh krščanski zavladal je že v mogočnem Rimu, pokorni bili so mu že bogovi olimpski in tudi Slovanom ni ostal skrit. Karol Veliki, razširjajoč vero krščansko, si je tudi vse podvrgel, od tod toliko bojev, o katerih poje pesnik v rokopisu Kraljedvorskem

Polabsko je silno pokopališče; izginilo je v nemškem življu, ker nejedini narodi udado se sledujoč tujemu jarmu. Smelo smem trditi, da bi v deželah obveltavskih dandanes ne bilo več Čeho-slovanov, ko bi se bili obrnili do Nemcev v verskih zadevah svojih. A Bog je odločil drugače.

Ker se je bojeval zapad slovanski proti veri, katero so mu oznanjevali v jeziku tujem, pokliče Rastislav z dovoljenjem grškega cesarja Mhaela Cirila in Metoda med narode svoje. Ciril in Metod prinesla sta nam vero našo, ona dva izbudila sta v nas mišljenje krščansko, njima se naj zahvalimo, da smo se naučili spoznavati Boga v slovanskem jeziku; Ciril in Metod sta dala povod, da nismo še izginili, da še živimo. — Rastislav knez moravski, poklical je brata solunska, da bi učila ljudi v domačem jeziku, a ne po izgledu francoskih duhovnikov, kateri so Slovana silili z grozenjem h katoliški veri in jih potujčevali. Slovani izrastli so v narod velik, a vera, katero sta jim vcepila v srce brata solunska, ostala jim je drag biser, za ktere ga gredo pogumno v boj. Nikdo ni toliko deloval za brate svoje, nikdo pretrpel toliko težav in premogel toliko ovir, kakor blagovestnika naša. Kar je toraj Armencem, Miesrob, kar je Ulfila Gotom, to sta Ciril in Metod Slovanom. Vredna sta, da se nju čestokrat hvaležno spominja vsak Slovan. Po pravici ju slavi toraj Praga in vse Slovanstvo, kajti javaljne bi po českem zemljaht odmevala slovanska beseda, ko bi ju ne bilo; tudi mi bi bili del onega velikega pokopališča Polabskega. Radostni toraj slavimo sv. Cirila in Metoda, vsaj je to naš praznik — praznik slovanski!

Listnica vredništva.

Čast. gosp. M. V. v M. Dopis o „klerikalni bradi“ so, kakor se nam z več krajev poroča, vzbudili nevoljo, skoro nikjer pa ne priznanja, zato ne zamerite, če Vašega ne sprejmemo, akoravno to reč od druge strani pojasnuje. Dosti boji tega!

Čast. gosp. A. B. v ?. Z gorenjim odgovorom bote tudi Vi zadovoljni. Mi se z onimi dopisi tako že nismo strinjali, a dali smo gosp. dopisniku prostor, da razvije svojo misel. Zdaj gre vsa ta reč popolnoma „ad acta“, ne bode je več na mizo. — S tem, upamo, ste pomirjeni Vi in Vaši gosp. tovarši.

Gledé na notico, priobčeno v listnici vredništva v 129. številki „Slovenca“ od 20. t. m., prosim Vas, opiraje na §. 19 tisk. zak., da jo popravite v ta smisel, da uradnika banke „Slavije“ gg. H. in A. nista nikedar bila navzoča, ko se je sezigal „Slovenec“, gosp. K. pa je v čitalnici le slučajno sedel pri mizi, pri kateri ga je eden gostov sezgal. S poštopanjem Iv. Hribar, glavni zastopnik banke „Slavije.“ V Ljubljani, dne 21. novembra 1880.

Priznано izvrstne prave

voščene sveče

izgarantirano nepokvarjenega čebelnega voska prodaja

P. & R. Seemann v Ljubljani.

J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.